

Air Power Symposium

Från flygplan med dukklädda vingar och pionjärer i lufthavet till Jas39E. Hur har Luftförsvaret utvecklats från 1926 till i dag och hur kommer den framtida teknikutvecklingen att se ut?

Vilka förmågor krävs i framtidens luftförsvaret? Detta var frågor som stod på agendan när Flygvapnet under två soliga och varma dagar i augusti bjöd in till Luftförvarssymposium i Linköping.

Torsdagen den 25 augusti startade Flygvapnets Luftförvarssymposium (Air Power Symposium) med prominenta deltagare från Europa, Nordamerika och Afrika. I två dagar genomfördes föreläsningar i Helikopterflottiljens hangarer i Malmslätt, Linköping.

Syftet med symposiet var att göra en resa från dåtid, via nutid, till att blicka in i framtiden för att ge en bild av de förmågekrav som kan komma ställas på det framtida luftförsvaret, säger överstelöjtnant Fredrik Pålsson, LSS. UTVE LUFT fick tidigt uppgiften av Högkvarteret att planera och genomföra ett "Air Power Symposium" vilket gjordes i nära samverkan med HKV PROD FLYG.

I en för dagarna omdecorerad hangar hölls föreläsningar med inbjudna talare från näringsliv, myndigheter och andra länders försvarsmakter. Bland deltagarna kan bl.a.

nämnas HMK Carl XVI Gustav, Sveriges Försvarsminister, Överbefälhavaren, Flygvapenchefen tillsammans med ett tiotal flygvapenchef och flygvapenkollegor från 20 andra nationer.

Den första dagen hade fokus på teknik och efter att Flygvapenchefen, generalmajor Mats Helgesson, förklarade symposiet invigt, tog moderator Dennis P Merklingshaus hand om taktipinnen. Dennis P Merklingshaus, som till vardags är chefredaktör för den internationella tidskriften Military Technology, dirigerade taktfast föreläsarna utmed stigen med start 1926 till dags datum för att sedan försöka sig på att staka ut vägen mot framtiden.

Den första delen av stigen målades upp av Ulf Nilsson, chef på Saab Aeronautic som på ett målade sätt beskrev historien kring hur Saabs flygplanstillverkning kom till, genom att dåvarande AB Svenska Järnvägsverkstäderna, ASJ blev ASJA, där det sista A:et stod för Aeroplanavdelning, med framtagande av modell F1. Saab grundades 1937 och har sedan dess producerat många kända flygplan, som J29 Tunnan, A32 Lansen, J35 Draken, JA37 Viggen och det senaste Jas39 Gripen, där nu utvecklingen fortsätter mot E-versionen.

Överste Oscar Hull från HKV LEDS INRI, fortsatte måla upp stigen genom att beskriva Försvarsmaktens långsiktiga förmågeutveckling, och de globala strategiska trenderna mot 2035. Överste Oscar Hull kommenterade den tekniska utvecklingen tillsammans med den framtida operativa stridsmiljön. I samma block följde sedan brigadgeneral Ingela Mathiasson och överste-

löjtnant Mats Knafve, från FMV, som inledde med att beskriva hur FMV kom till och vilken roll myndigheten har som länk mellan Försvarsmakten och industrin. Överstelöjtnant Mats Knafve beskrev hur Jas39 Gripen tagits fram från start och sedan vidareutvecklats genom åren, samt det senaste utvecklingsspåret Jas39 Gripen E.

Knut Övrebö och Micael Johnsson från Saab fortsatte målandet av stigen med att beskriva hur vägen framåt kan se ut med en föredragning om teknikens möjligheter i framtiden kopplat till system och plattformar inom luftstridskrafterna. Bland annat pekade de på olika teknikutvecklingsspår som kan komma att påverka flygstridskrafterna i framtiden och med det vikten av långsiktiga inriktningsdokument som den parlamentariska luftförvarsutredningen 2040 och arbetet inom den nationella forskningsagendan, NRIA, och deras visionsarbete mot 2050.

Den framtida vägen fick ytterligare en inramning av Dr Peter W Singer som förklarade att framtidens krigsscenarior styrs inte av vad som är tekniskt möjligt, det styrs av vår egen begränsning att utnyttja tekniken. Dr Peter W Singer gjorde en trendspaning mot framtiden och presenterade sex olika områden; drönare/robotar, tredimensionella skrivare, "internet of things" (sakernas internet)/artificiell intelligens, designade droger och nya högenergivapen. Föreläsningen gav en tankeväckare för vad tekniken kan göra redan i dag och vilka möjligheter som väntar runt hörnet. Peter Singer gav en rad exempel på olika utmaningar, t.ex. hur man kan använda sig av

vapen som fjärrstyrs på distans med uppkopplade datorer, eller hur våra brittiska kollegor på kort tid tillverkade en drönare ombord på ett av sina hangarfartyg till sjöss. Peter Singers föreläsning blev föremål för en artikel i NyTeknik med rubriken "Morgondagens teknik skapar nya hot". I artikeln berättar Peter Singer att "det är inte den part som har det tekniskt bästa vapnet som vinner utan den med den bästa doktrinen". Vidare uttryckte han sin oro över att "försvarsindustrin i dag inte gör jeepar, utan Ferraris".

Flottiljchef vid F21, överste Carl-Johan Edström fördjupade sig tillsammans med Lars Sjöström, Saab Aeronautics, i vikten av strid med system i samverkan inom mark-, sjö- och luftarenorna. De beskrev detta utifrån både ett användar- och tillverkarperspektiv och tryckte på behovet av integrerade system av system i syfte att kunna

möta framtida utmaningar i en alltmer komplex stridsmiljö.

Med grund i första dagens teknikföreläsningar genomfördes två paneldebatter; den första paneldebatten hade gemensam teknisk utveckling som tema. Vilken sektor kommer att stå för drivkraften för den framtida utvecklingen inom luftstridskrafterna, militär eller civil? Panelens deltagare var konteramiral Thomas Engevall (HKV), generalmajor Johan Svensson (FMV), Pontus De Laval (Saab) och PhD Anders Blom (Innovair).

I den andra paneldebatten ställdes frågan om hur man kan harmonisera teknikutveckling och förmågeutveckling. Styr teknikutvecklingen förmågeutvecklingen eller vice versa? I panelen deltog Flygvapenchefen generalmajor Mats Helgesson, generalmajor Johan Svensson (FMV) och Saab:s VD Håkan Buskhe. Denna diskus-

sion avslutade dagen och blev också en naturlig övergång från första dagens tema "teknikutveckling" till andra dagens tema "förmågeutveckling".

Dag två inleddes med en historisk exposé från vår fd. Flygvapenchef (C FV) generalmajor Sven-Olof Olson, som höll en mycket skarp och lärorik genomgång om hur Flygvapnets förmågor har utvecklats från 1926 till dags datum. Värt att nämna i detta sammanhang är att generalmajor Sven-Olof Olsson är född samma år som det svenska Flygvapnet bildades. Under den första teknikorierade dagen gav han också en insiktsfull kommentar om förmågeutveckling, att även om teknikutveckling nog är nödvändigt för att utveckla vår förmåga så är det inte nödvändigt att ny teknik leder till ökad förmåga.

Fil Dr/Flygingenjör, major Patrik Stensson gav sedan en föreläsning om skillnaden

mellan förmåga i teorin och i praktiken, vilket därmed blev en filosofisk och vetenskaplig underbyggnad till Sven-Olof Olssons insiktsfulla kommentar från dagen innan. Förmåga består enligt den nuvarande militärstrategiska doktrinen av fysiska, konceptuella och moraliska faktorer. Tekniska system och deras prestanda är fundamentala för att ha förmåga att agera i luftarenan, de definierar förutsättningarna för vad som över huvud taget kan åstadkommas. Konceptuella faktorer såsom regler och metoder påverkar hur tekniken används och moraliska aspekter definierar varför de ska användas. Förmåga kan, baserat på dessa aspekter, beskrivas kvantitativt i form av antal system och dess prestanda, nödvändiga processer och värderande modeller, beskrivningar som lätt ger intryck av att vara objektiva sanningar. Med ett sådant utifrånperspektiv blir förmåga något passivt, ett resultat av gällande förutsättningar. Men förmåga bygger i praktiken till stor del på aktiva mänskliga handlingar. Tekniska system och fysikens lagar definierar vilka möjligheter som finns, mänskliga färdigheter avgör hur möjligheterna i praktiken kommer att tillämpas. Inblandade människors kunskap, förståelse och uppfattning om situationen utgör grunden för det incitament som finns att använda sina färdigheter i att tillämpa möjligheterna. Förmåga i praktiken, en förutsättning för taktisk överlägsenhet, kräver att det objektiva utifrånperspektivet kompletteras med ett subjektivt inifrånperspektiv. Det mänskliga inifrånperspektivet är det som skiljer förmåga i teorin från förmåga i praktiken.

Försvarsminister Peter Hultqvist upplyste församlingen om Sveriges intressen och om hur Flygvapnet kan bidra, inte bara till det nationella försvaret, utan även till att öka den säkerhetspolitiska stabiliteten i Norden. Symposiet hade även med perspektivet "luftstridskrafternas betydelser med betoning på Sverige och vårt närområde". Något som försvarsminister Peter Hultqvist slog fast i inledningen på sitt anförande: Säkerhetssituationen i Europa och vår närmaste omgivning är mer utmanande och svårare att navigera än förut. Europa och den transatlantiska gemenskapen står inför en mängd av säkerhetsutmaningar.

Efter den inledande delen på dagen med svenska föreläsare, fortsatte Dr Christian C Anrig, ansvarig för doktrinutveckling i det schweiziska flygvapnet med att resonera kring modern krigföring med luftstridskrafter. Hans tema "The Quest for Relevant Air Power" kretsade kring resonemang ur hans bok från 2011 med samma titel men anpassat till dagens konflikt- och intresseområden –vilka utmaningar ser man inom luftstridskrafterna efter Kalla kriget i Europa och hur hanterar man dessa utmaningar?

General Tod Wolters, COMUSAFE, gjorde under Luftförsvarsymposiet ett av sina första framträdanden som nyutträd chef för det amerikanska Flygvapnets styrkor i Europa och norra Afrika. I sitt tal betonade han vikten av att alla pusselbitar måste finnas i det tekniska och organisatoriska pusslet för att

kunna nå verkan i en hotmiljö, det räcker inte bara att ha ett välutvecklat stridsflygplan med högteknologisk beväpning om inte tekniken, logistiken, ledningen och organisationen runt omkring fungerar tillsammans. Dessutom lyfte han fram att den viktigaste pusselbiten oavsett nya tekniska framsteg är och förblir personalen.

Den kanadensiska flygvapenchefen generallöjtnant Michael J Hood, gav exempel på Kanadas militära verksamhet i delar av norra polarområdet, Arktis. Detta kopplat till det ökade internationella intresset avseende olika naturtillgångar när tillgängligheten till området ökar i takt med klimatförändringen som bidrar till isminskning. Behovet av övervakning och sensorer i området påpekades samt den ökade närvaron från bl.a. Ryssland.

I likhet med den första dagen, följde därefter en paneldebatt om den baltiska regionen med flygvapenchefer/flygtaktiska chefer från länderna runt Östersjön. Samtliga chefer var rörande överens om att det bästa sättet att öka säkerheten i och omkring Östersjön är att man genomför gemensamma övningar och utbyter erfarenheter med varandra.

Dagen och symposiet avslutades med att överbefälhavare Micael Bydén beskrev Försvarens väg framåt och Flygvapenchef Mats Helgesson presenterade Flygvapnets väg mot 2026.

För att ytterligare förstärka utvecklingens betydelse så fanns det under båda dagarna möjlighet att, mellan föreläsningarna, besöka utställare från näringslivet och försvarsindustrin som förevisade utvecklad teknik och metodstöd för att ytterligare förstärka luftförsvarets förmågor nu och i en nära framtid.

*Major Anders Doverfors
Chef TU Specflyg*

Foto: Lasse Jansson/Försvarmakten

